

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

4. Рудницька Н. Ю. Формування критичного мислення учнів початкових класів на уроках математики в умовах становлення нової української школи. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2025. Т. 3, № 83. pp. 274-280. ISSN 2308-4863. DOI: 10.24919/2308-4863/83-3-40.

5. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. посіб. Харків: Основа, 2008. 192 с.

Гудзенко Олена,
кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

Александрук Анастасія,
1 курс, перший рівень вищої освіти, денна форма навчання,
ОП «Середня освіта. Німецька та англійська мови. Зарубіжна література»
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ГРУ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЮ

Сучасний етап розвитку початкової освіти в Україні, що реалізується через концепцію Нової української школи (НУШ), висуває високі вимоги до когнітивного розвитку особистості. Серед ключових компетентностей особливе місце посідає критичне мислення, яке дозволяє дитині не лише сприймати інформацію, а й аналізувати її, ставити запитання та приймати зважені рішення. Психологічні особливості молодших школярів, зокрема перехід від наочно-образного до словесно-логічного мислення, вимагають специфічних підходів до навчання, де провідними інструментами стають ігрові технології та методи візуалізації.

Критичне мислення молодших школярів сьогодні розглядається як складний психолого-педагогічний феномен, що охоплює здатність до рефлексії, оцінювання та самостійності суджень [5, с. 68]. Як зазначають дослідники, розвиток цієї навички в умовах НУШ стає можливим лише за умови створення відповідного освітнього середовища, яке стимулює пізнавальну активність дитини [11, с. 278]. Психологічною основою цього процесу

є формування операцій аналізу, синтезу та порівняння, які в молодшому шкільному віці мають обов'язкову опору на конкретний, наочний матеріал [3, с. 358].

Ефективним ключем до мотивації та успіху в навчанні учнів початкових класів виступає гра. Вона дозволяє адаптувати складні когнітивні завдання до вікових потреб дитини, знімаючи психологічне напруження та страх перед помилкою [10]. Гра в навчанні молодших школярів характеризується варіативністю підходів: від коротких ігрових моментів до цілісних ігрових технологій, що інтегруються в уроки української мови чи математики [1, с. 199]. Використання ігрових технологій сприяє не лише інтелектуальному розвитку, а й налагодженню якісної взаємодії між учасниками освітнього процесу [8].

Важливою складовою формування критичного мислення є візуалізація інформації. У молодшому шкільному віці дитина краще засвоює ті логічні схеми, які мають графічне вираження. Теоретичні аспекти використання ігрових технологій на уроках підтверджують, що поєднання візуального ряду з ігровою дією створює стійкі когнітивні зв'язки [7, с. 231]. Власний досвід практиків свідчить, що розвиток критичного мислення відбувається найбільш інтенсивно, коли учень залучений до активного моделювання ситуацій [6, с. 15].

Сучасні реалії дистанційного та змішаного навчання вимагають залучення цифрових інструментів. Цифрові платформи та засоби гейміфікації освітнього процесу дозволяють реалізувати ігровий підхід у віртуальному просторі [2]. Зокрема, цифрові інструменти допомагають учням зберігати концентрацію уваги та розвивати аналітичні здібності навіть за умов віддаленого навчання [9, с. 28]. Ефективність таких стратегій підтверджується залученням учнів до активних дискусій та спільної проєктної діяльності [4].

Отож, формування критичного мислення у молодших школярів — це багатогранний процес, що базується на психологічних особливостях віку. Синергія ігрових технологій та методів візуалізації створює умови для розвитку самостійної, аналітично мислячої особистості.

Література

1. Бібік Н. Гра в навчанні молодших школярів: варіативність підходів до застосування. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 197–204.
2. Геревенко А. М., Ільїна Т. В., Ібрагімова Л. А. Використання цифрових платформ для підвищення якості професійної освіти. *Академічні візії*. 2024. № 31. URL : <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1149/1019> (дата звернення: 25.12.2025)

3. Дубравська Н. М., Рябчук А. Психологічні особливості розвитку критичного мислення молодших школярів. *Підготовка педагогів до впровадження державних стандартів дошкільної та початкової освіти: зб. наук.-метод. праць*. 2013. С. 356–359.
4. Ковальська К. В., Кузьменко О. Ю., Науменко Т. С. Інтерактивні методи викладання для стимулювання критичного мислення учнів середніх класів в Україні. *Академічні візії*. 2024. № 29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10829053>
5. Колток Л., Білецька Л. Критичне мислення молодших школярів як психолого-педагогічний феномен. *Молодь і ринок*. 2019. № 9 (176). С. 66–70.
6. Компаній О. Розвиток критичного мислення у школярів початкових класів: з досвіду роботи. *Вісник НУ «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2023. № 21 (177). С. 13–20.
7. Мачинська Н., Опрыск М. Теоретичні аспекти використання ігрових технологій на уроках в початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 229–232.
8. Мироненко О. В., Видахевич Т. І. Використання ігрових технологій як засобу налагодження взаємодії на уроках української мови у початковій школі. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 54(2).
9. Побризаєва В., Наливайко О. Цифрові інструменти гейміфікації освітнього процесу учнів початкової школи. *Освітологічний дискурс*. 2024. № 45 (2). С. 25–35.
10. Смотракова М. П. Гра як ключ до мотивації та успіху в навчанні учнів початкових класів. *Академічні візії*. 2024. № 30. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10978918>
11. Філатова Л., Харламова О. Критичне мислення молодших школярів в освітньому середовищі НУШ. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 55 (3). С. 275–282.

Нетребя Марина,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ТЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасному освітньому дискурсі тьюторинг у початковій школі розглядається як особлива форма індивідуалізованої педагогічної взаємодії, що передбачає тривалий і системний супровід учня з орієнтацією на його особистісний розвиток, інтереси, здібності та